

Leesverslag Twee koffers vol (Carl Friedman)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

Primaire gegevens

Auteur: **Carl Friedman**
Titel: **Twee koffers vol**
Ondertitel: ---
Verschenen in: **1993**
Aantal blz.: **168**
Uitgelezen op: **22 november 2002**

Eerste reactie op het boek

	Ik vind het boek:	Ik vind de film:
spannend:	2	2
meeslepend	3	3
ontroerend	3	3
grappig	1	1
realistisch	3	3
fantasierijk	1	1
interessant	2	2
origineel	3	3
goed te begrijpen	3	3

Samenvatting van de inhoud

Chaja, de vertelster van het verhaal, kijkt terug op een periode uit haar leven als 20-jarige studente in Antwerpen. Om haar studie filosofie te bekostigen, heeft ze twee bijbaantjes: 's ochtends maakt ze grafkransen voor een bloemist en 's middags staat ze te zweten in een broeierige spoelkeuken in een restaurant waar de kakkerlakken het op haar voorzien hebben. Dit laatste baantje zegt ze vanwege de kakkerlakken op en ze reageert dan op een vacature als kindermisje ('promeneuse') bij de chassidische familie Kalman. Ook dit baantje zou ze snel opgegeven hebben als ze niet een enorme vertedering voor het jongste zoontje, Simcha, had opgevat.

Ze blijft werken voor deze zeer vrome joden, van wie de vader haar beschouwt als een slechte vrouw, omdat ze in zijn ogen haar joodse achtergrond verloochent. Chaja wil zoveel mogelijk tijd met het zoontje Simcha doorbrengen; ze gaat elke dag met hem naar het park naar de eendjes kijken, van wie Simcha bezeten raakt. Om door te dringen in de wereld waarin de kleine Simcha werd grootgebracht, bestudeert Chaja nachtenlang de Mozaïsche wet, de gebedenboeken, de psalmen en de boeken van Baal Sjem Tov die in de eerste helft van de achttiende eeuw de chassidische beweging heeft gesticht. Verder voert ze gesprekken met de bovenbuurman van haar ouders, de heer Apfelschnitt, over het joodse geloof.

Hier tussendoor loopt het verhaal van haar ouders; haar vader heeft zich fanatiek geworpen op een zoektocht naar twee koffers, die hij in de oorlog begraven heeft toen hij ondergedoken zat. Terwijl haar moeder juist haar uiterste best doet om het verleden begraven te laten en te bedelven onder cakerecepten en theevisites. Ze bekijkt dan ook met paniek de speurtocht van haar man naar de koffers vol verleden. Deze tegengestelde obsessies zorgen voor een geladen sfeer in huis.

Chaja dwaalt zo door Antwerpen, heen en weer tussen de orthodoxe zekerheden van de vrome familie Kalman, de neurotische obsessies van haar ouderlijk huis en de milde en rustige geloofsgesprekken met de heer Apfelschnitt. Het verhaal kent een dramatische wending, die op onsentimentele wijze door Friedman verteld wordt. Chaja krijgt

Leesverslag Twee koffers vol (Carl Friedman)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

namelijk te horen dat Simcha verdrongen is in de vijver waar ze altijd met hem naar toezing. Daarom gaf meneer Kalman haar de schuld van Simchas dood. Het gevolg is dat Chaja van studie verandert; in plaats van filosofie gaat zij natuurkunde studeren, waarmee ze kiest voor de wetenschap, omdat dit concreter en minder verwarrend is dan filosofie en geloofskwesties.

Personages

Chaja: Chaja is een oorlogsslachtoffer van de tweede generatie en ze leeft net als haar ouders nog elke dag met die herinnering. Het verleden is voor haar heel belangrijk en ze wordt daar steeds weer mee geconfronteerd. Wat haar ook erg bezighoudt is het geloof. Ze is van Joodse afkomst alleen leeft ze niet zoals dat van een Joodse verwacht wordt. Ze vraagt zich ook vaak af of ze wel echt Joods is. Ze snapt niet zoveel van het geloof en de wetenschappers. Chaja is een 20-jarige vrouw die veel filosofeert en constant bezig is met het bedenken van redenen van het leven. Ze is erg standvastig en zal nooit gemakkelijk toegeven aan iets. Een hoofdpersonage heeft meestal een bepaald doel in een verhaal dat hij/zij nastreeft. In dit verhaal is het doel van Chaja; erachter komen wie ze eigenlijk is en het Jodendom proberen te begrijpen. Haar "probleem" is haar geloof. Ze is Joods maar ze weet het niet zeker. Ze wil alles weten over het Jodendom en de regels in die samenleving. Iets anders is haar liefde voor Simcha, hij groeit op in een hele andere samenleving dan zij en zij wil hem het liefste kennis laten maken met haar levensomstandigheden. Maar dat is niet mogelijk omdat de ouders van Simcha dat niet toelaten.

Simcha: Hij is een kleuter van bijna vier jaar oud. Toch is hij nog niet zindelijk. Zijn haar is vaalrood en zo dun dat de schedel er doorheen schemert. Het is een zeer stil jongetje. Maar in de film zegt Simcha in het begin helemaal niets. De regisseur wil zo het protest tegen zijn gevoelsarme omgeving benadrukken. Hij praat dan pas als hij contact heeft met Chaja. Chaja en hij gaan altijd naar de vijver en dat is voor Simcha iets heel moois. Eendjes zijn voor hem iets machtigs en zijn hele leventje ziet hij alsof hij een eendje is. Hij kwaakt ook steeds en wil alles over eendjes weten. Door de liefde die Chaja krijgt van dat kind gaat ze door. Door hem wil Chaja alles weten over het geloof van de familie Kalman en komt ze ook steeds verder, op een gegeven moment gaat ze hun geloof en levenswijze zelfs een beetje respecteren.

Meneer Apfelsnitt: Hij is een joodse man die veel af weet van het Jodendom en de bijbel en Chaja vaak helpt met het beantwoorden van haar vragen. Meneer Apfelsnitt is een rustige man die altijd voor Chaja klaar staat.

Mevrouw Kalman: Door haar manier van leven krijgt Chaja steeds meer respect voor hun levenswijze. Mevrouw Kalman houdt streng vast aan de tradities en het lijkt wel of ze alles gewoon aanneemt. In het begin als Chaja bij hen komt oppassen vindt mevrouw Kalman haar niets waard maar na een tijd gaat zij zien dat alles goed gaat en dat Chaja haar best doet om alles goed te doen.

Meneer Kalman: Tussen Chaja en hem is helemaal geen contact, er is ook geen direct contact tussen meneer en mevrouw Kalman. Hij ziet Chaja als iemand die niets waard is, dat komt door haar onorthodoxe kleding en gedrag. De enige reden dat Chaja bij hen in huis is, is omdat een oppas moeilijk te krijgen is en dat is wel hard nodig. Hij praat nooit met haar, zelfs niet toen Simcha overleden was. Toen gaf hij haar een schuldgevoel door te zeggen dat het haar schuld was, omdat zij altijd met hem naar de vijver was gegaan.

Chaja's moeder: In het verhaal speelt zij niet zo'n grote rol. Dat komt omdat zij niet durft te praten over de oorlog en ze alleen maar over oppervlakkige onderwerpen praat. Terwijl Chaja juist behoefte heeft om er over te praten en hun verleden te weten.

Leesverslag Twee koffers vol (Carl Friedman)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

Chaja's vader: Hij is helemaal geobsedeerd door het verleden en is al een tijd bezig met het zoeken naar twee koffers die hij in het begin van de oorlog heeft begraven. In die koffers zitten persoonlijke spullen en herinneringen die hij terug wil vinden. Het verleden is voor hem heel belangrijk en dat heeft hij nodig om verder te gaan in de tijd waar hij nu leeft. Voor Chaja is het zoeken naar de koffers een redelijk normale bezigheid terwijl haar moeder het belachelijk vindt.

Thema:

Het hoofdthema van het boek is de tragedie van oorlogsslachtoffers. Personen in het boek proberen allemaal op hun eigen manier de herinnering aan vervolging en concentratiekampen te verwerken.

De moeder van Chaja probeert bijvoorbeeld het verleden te vergeten, en spreekt nooit over de oorlog.

Meneer Apfelschnitt kan wel rustig over het verleden praten, omdat hij besloten heeft een vrome jood te zijn. Ook heeft hij geaccepteerd dat antisemitisme niet uit de wereld weg te denken is, en daardoor is hij nu in balans.

Chaja's vader probeert het vooroorlogse verleden terug te vinden. Daarom is hij op zoek naar twee koffers. Chaja's moeder gaf een heel goede verklaring voor zijn hopeloze zoektocht: "Hij denkt dat die koffers hem terug kunnen geven wat de oorlog kapot heeft gemaakt." En even later zegt ze: "hij staat bij een hitte van dertig graden te spitten naar zichzelf!" Ik vind dat vooral deze laatste uitspraak goed weergeeft wat een oorlog achteraf nog bij mensen kan aanrichten.

Chaja zelf is een oorlogsslachtoffer van de tweede generatie. Ze wordt voortdurend geconfronteerd met haar joodse afkomst. Ze twijfelt aan het bestaan van God, en leest veel over het jodendom. Ze wordt steeds meer jood met de joden, hoewel ze kritiek blijft hebben op het feit dat orthodoxe joden zich niet aanpassen, en onverdraagzaam zijn. Waarschijnlijk heeft ze die gedachte van haar vader overgenomen, want ze zegt:

"Mijn vader vindt de chassidiem achterlijk. Volgens hem houden ze niet het jodendom maar het getto overeind. Hij beweert dat het jodendom zijn voortbestaan juist te danken heeft aan buigzaamheid en aan-passingsvermogen."

Leesverslag Twee koffers vol (Carl Friedman)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

Beschouwing over de verschillen tussen het boek en de film.

Het boek is geschreven in de ik-persoon. Chaja vertelt over haar verleden. In de film is er eigenlijk geen verteller. De kijker ziet alles gebeuren en hij hoort alles wat ze zeggen. Heel veel zinnen uit het boek worden letterlijk gebruikt in de film. Maar soms werden bepaalde dingen door andere personen gezegd dan in het boek. Als Simcha net gestorven is bijvoorbeeld. Dan vraagt Chaja zich af of ze schuldig aan zijn dood. In het boek zegt ze dan: *“Als mijn schuld bestond, dan verschilde die niet van de schuld van het water, treurwilgen en de eenden in de vijver, waartussen ik er geen met rode oorlokken kon ontdekken. Zij waren, ieder naar hun aard, medeplichtig: het water, omdat het niet anders had gekund dan hem te omsluiten, de bomen omdat die gedwongen waren geweest toe te zien, de eenden omdat ze hem met hun gekwaak dichterbij hadden gelokt. En ik? Ook ik had mijn natuur gevolgd en gedaan wat onvermijdelijk was. Ik had van Simcha Kalman gehouden.”* In de film wordt dit citaat gezegd door meneer Apfelschnitt om Chaja te troosten. Dit is gedaan, omdat de gedachten van Chaja zelf niet in de film naar voren kunnen worden gebracht. In een boek is dit wel mogelijk. In het boek komen veel filosofische aspecten voor waaraan in de film geen aandacht wordt geschonken. Zo wordt de film boeiender voor mensen die niet geïnteresseerd zijn in de filosofie. In de film wordt de verandering van de gedachten van Chaja over de joden meer benadrukt dan in de film. In het begin heeft Chaja een revolutionair vriendje en roept ze: *“Ik haat Joden”*. Maar aan het einde helpt ze haar vader zoeken naar de twee koffers uit de oorlog. In de film is dit de grootste verandering, terwijl in het boek de wisseling van studie de grootste verandering is. In de finale van de film komen de emoties tot rust, terwijl het boek eindigt met de schokkende gebeurtenis: de dood van Simcha.

De beschrijving van de ruimte in het boek komt overeen met de voorstelling hiervan in de film. Het verhaal speelt zich voornamelijk af in de Joodse wijk in Antwerpen. Ook de indeling van de huizen in de film is hetzelfde als in het boek.

Er zijn wel enkele verschillen te ontdekken tussen de personages in het boek en die in de film. In het boek leest Chaja veel over Joodse gebeden en geschriften. *“Omdat ik meer wilde weten over de wereld waarin hij leefde en waarvan ik zo nadrukkelijk buitengesloten was, bestudeerde ik 's avonds de Mozaïsche Wet. Ik las gedeelten uit de misjna, de gemara en verschillende gebedenboeken. Tot in de vroege ochtend zat ik over de psalmen gebogen. Ik stortte me op de geschriften van de profeten of het Kronkels waren.”* In de film is ze helemaal niet aan het lezen. Ze wil wel meer te weten komen over het Joodse geloof, maar dat vraagt ze dan aan meneer Apfelschnitt. In het boek is de personage Sophie een goede studiegenoot. *“Mijn contact met medestudenten beperkte zich tot de colleges, die ik zelden bezocht. Aan het begin van het studiejaar, toen ik nog met een zekere regelmaat mijn gezicht liet zien, werd ik benaderd door een meisje dat Sophie heette. Sophie was niet bij me weg te slaan. Ze schoof naast me in de collegebanken en in de eetzaal, waar ze haar uiterste best deed om me mij in gesprek te raken. Aangezien ze mij geen anderen keus liet, ging ik een vage sympathie voor haar voelen.”* Maar in de film is ze het buurmeisje en de beste vriendin van Chaja. Verder zegt Simcha aan het begin van de film helemaal niets. De regisseur wil zo het protest tegen zijn gevoelsarme omgeving benadrukken. Hij gaat dan pas praten als hij contact heeft met Chaja. Maar in het boek kan Simcha al in het begin praten. Hij zegt alleen niet zo heel veel.

Meestal vind ik een boek beter dan de film ervan. Bij dit boek was dat niet het geval. Dit kwam doordat in het boek saaie filosofische stukken voorkwamen, waar ik overheen las. In de film waren deze stukken weggelaten. Toch vind ik het einde van het boek mooier dan het einde van de film. Het effect van de climax in het boek wordt in de film teniet gedaan en dat vind ik jammer.